
Kristó Nagy István

ÚTON

Van egy családi használatra készült, gügye kis rigmusom, amit mégis ide írok, mert jellemző a korra, mármint elsősorban saját életkoromra:

*Utazni szép, utazni jó,
épp csak már nem nekem való.*

De a géniusznak is volt, lehet véleménye az utazás hiányáról. A fiatal Babits írta:

*„Ó mennyi város, mennyi nép,
Ó mennyi messze szép vidék!
Rabsorsom milyen mostoha,
Hogy mind nem láthatom soha!”*

A versben kiemelt „mind” persze kétféleképpen is értelmezhet ő: a költő bánja, hogy nem láthat *minden* „messze szép vidéket”, vagy éppenséggel arról van szó, hogy *mindet* nem láthatja.

Nos, ma már sokat megláthattunk, ha „mind” nem is. Két dolog lehet fontos a *gyakorlatban* s ezt sok év tapasztalata alapján mondhatom. Az egyik: az előzetes fölkészülés, tájékozódás. Van erről egy személyes élményem, még a háború előttről. Egy ifjúsági táborba utaztam, afféle nemzetközi béke-eszmecserére. Pesten azt mondták, hogy *Lüttichben* kell átszállnom. Belgium kis ország, a határállomás után valósággal vágatott az expresszvonal. Egy belga útitárstól megkérdeztem hát, hogy nem Lüttich következik-e. Mogorván válaszolt: – Nem, s mikor pár perc múlva megálltunk, megnyugodva láttam, hogy a pályaudvaron *Liege van kiírva*. Meg sem fordult a fejemben, hogy e város német nevét az első világháború óta gyűlölettel hallják a belgák: vallonok és flamandok egyaránt. Hát még, ha tudták volna, hogy nem is egészen egy év múlva másodszor is orvul megtámadják őket a németek. – Jómagam pedig Brüsszelben tudtam kiszállni.

A második tapasztalat: ne vállalkozzunk olyasmire, ami erőnket, tudásunkat meghaladja. Amikor egy időre Magyarországhoz tartozott Kárpátalja, a legremekebb síterepen fölkapaszkodtam egy dombtetőre s alföldi létemre megpróbáltam megismerkedni a sísporttal. Megkezdtem az óvatos

---

próbálkozásokat, egyensúlyozást, kisebb csúszkálást, a friss porhóban való voltaképpen kellemetes, nagy elhasalásokkal, – hogy seggreesést ne mondjak. Egyszer aztán az egyik lécem elszabadult, önállósította magát és megindult a prima lejtőn – lefelé... Növekvő gyorsasággal suhant alá, már ugrott is néha, átrepült a bokrok, sőt kerítések fölött, végül eltűnt a kilométerrel lejjebb lévő faluban. Baktathattam utána – s többször már nem is próbáltam sível leereszkedni...

De azóta is szeretem a havas tájak szépségeit, a nagy sétákat és főleg a fenséges kilátást. És épp evvel, fehér és zöld barna, nyáron tarkabarka hegyekkel, erdőkkel, lejtőkkel, rétekekkel, fönne meg a kék ég ragyogásával szólgál Zakopane, még nyáron is. Micsoda vadromantikus gránitfalak, micsoda végtelen erdőségek, milyen szép régi paraszti épületek! És ott van a Morskie Oko – Tengersizem, amelynek szépsége vetekszik az Alpok tavaival, s hanem érjük be a nagy alsó tó megtekintésével, hanem pár száz métert fölfelé kapaszkodunk, a kisebbhez, akkor különösen szép kilátás tárul elénk.

Szóval van mit nézni, értékelni még a nyári Zakopanében is. Amely része elsősorban mégis sí-központ. Ennek illusztrálására egyetlen adat. Mit gondolnak, mennyi *gipsz* fogy évente a baleseti kórházban? A törésekhez egy szezonban majd tíz mázsát használnak fel...

*

Nekünk, vidéki gyerekeknek hajdanában még nagy esemény volt egy pesti út is. Azóta sokfelé jártam a nagyvilágban; nem szégyellem, hogy ige csak saját költségemen. És ha valaki megkérdi, mi volt a legnagyobb úti élményem, habozás nélkül vágom rá: Egyiptom. Miért? Mert az ottani ötezer éves kulturális-művészeti folytonosság valóban páratlan. Ám ez korántsem azt jelenti, hogy Egyiptomban minden tetszett.

Mit gondolnak, mely szót hallhatjuk leggyakrabban Egyiptomban, legálabbis mi, külföldiek? No persze a *baksist*... Kérdően, kérlelve, könyörögve, rámenősen...

Giza, indulás a nagy piramishoz. Ott ülök a teve hátán s még ott sündörög mellettünk az állat tulajdonosa (vagy bérlője). „Baksis”... – suttogja szemérmesen. Ha majd megérkezünk, mosolygok rá s megmutatom a tetszetős bolgár cigarettát. De még meg sem indul velem a sivatag hajója, mikoris hátam mögül erőszakos hangom harsan föl ugyanez a bűvös szó. Nem nekem, a feleségemnek címezve. Neki azonban biztonsági okokból egy vasa sincs, cigarettája még kevésbé. Rám mutogat hát, s a sötét tekintetű férfiú máris ott áll az én tevéem mellett, egyik kezében ostor, a másikat felém nyújtja. Nevetve bólogatok (ami tudvalevőleg „nem”-et jelent) és

---

ékes angolsággal hozzáfűzöm, hogy ha majd megérkeztünk a piramishoz... Tevehajcsárunk azonban agresszív, amit ől én is dühbe jövök és kategorikusan elutasítom. Mit tehet, visszavonul, s nagyot vág a tevéje farára, az ugrik egyet, a feleségem sikít, de a két púp között hősiesen tartja magát, míg elvágat mellettem, hogy elsőként érkezzék a piramishoz... Semmi baja nem lesz, én viszont majd lefordulok a nyeregből – a röhögéstől. Nejem kissé sápadtan mászik le a jószágról, az erőszakos tevehajcsár pedig nem kap semmit.

Tanulság: az erőszakkal nem sokra megyünk, főként ha saját tevének farára verünk...

*

Nem tudom, hogy vannak Önök az egzotikus ételekkel. Nagy divat ez manapság, világszerte. Már nálunk is van jó pár „távolkeleti” vendéglő, valódi kínai étterem is. No, hogy milyen egy ilyenféle intézmény, azt hadd mondok el egy, a New York-i kínai negyedben szerzett tapasztalat alapján:

Különleges étteremről van szó, amelynek specialitása a – kígyó... Jó előre kell asztalt foglalni, s mikor az ember megérkezik, nagy reverenciával fogadják. Mikor helyet foglalunk, már hozza is a főszakács a jókora kalitkát, tele kígyóval:

– Melyiket parancsolja?

Némi tétovázás után kiválasztunk egy csinos jószágot és reméljük, hogy ezzel vége a ceremóniának. Dehogyan! A szakács ügyesen fölnyitja a kalitka ajtaját, egy hosszú csipesszel megragadja a kiválasztott kígyó nyakát, kiemeli, s anélkül, hogy elengedné, becsukja a kisajtót. A gyűjteményt segédje viszi vissza a konyhába, míg a séf a kígyóra koncentrálni kezd. Leteszi a padlóra a fogóval – s dühösíteni kezdi. Az sziszegve kapkod a fogó meg a kesztyűs kéz után. „A kígyó dühösen jó” – mondja a szakács, amiben biztosan van valami, hiszen a fölheccelt hüllő minden bizonnyal élénk adrenalin termeléssel válaszol a hergelésre. Amikor a kígyó a legmérgebben ágaskodik, a szakács fogójával egyszerre megint elkapja a grabancát, balkézzelemel magasba emeli míg jobbjaival, egy hirtelen előrántott kés segítségével már végig is hasítja úgy, hogy kifordul páncélzatából. A puha hús rögvest ott sül a segéddek által ekkorra odakészített kis faszén-tűzhelyen s pár perc múlva elégedett mosollyal szervírozzák. Ahhoz képest, hogy a magunkfajta európai csak néhány falatot bír lenyelni belőle, eléggé borsos áron mérik.

*

Különösen sok egészségügyi szakember szerint mi magyarok falánkok vagyunk. Tény, hogy számosan vagyunk kövérebbek a kelleténél. Az pedig

---

hétszentség, hogy nem éhezünk. Miért hozom ezt szóba, mert az *éhes* angolul *hungry*. *Ezzel kapcsolatban mondta el Fodor András:*

„Fiatal értelmiségiekkel beszélget Indiában, nagy az érdeklődés Magyarország iránt. Író barátunk nem propagandista, csak tárgyilagos, ám ez hatásosabb, mintha dicshimnuszokat zengedezne. Az élénk beszélgetést jóleső csend követi, mindenki elgondolkozik. Aztán az egyik fiatal indiai író megkérdezi: – Mikor változtatják meg az ország nevét?

– Hogyhogy? – kérdi Fodor András.

– Hát nem azt mondta, hogy Önöknél már nem éheznek senki? Akkor miért van az ország nevében az, hogy *éhes*.

A magyar költő elgondolkozik, és már kész is a magyarázat: hazánk nevének, a Hungary-nak semmi köze a *hungry* szóhoz...”

*

Hegedűs Géza elmesélte egyszer, hogy Párizsban tanúja volt, amint vietnami lányok egymás között magyarul beszéltek. – Node, aki csak magyarul tud Párizsban? Erről meg van egy történetem, igaz, nem velem esett meg, hanem egy kiváló humorista mesélte el, de máig sem írta meg. Elmondom hát Önöknek:

Párizsban sétál a Champs Élysées-n. Szembe jön vele egy fejkendő, egyszerű néni, szinte a magyar vidéken is találkozhatna vele. De az már meg is szólítja.

– Mondja fiam, hogy jutok el az Operához?

Ő készségesen elmagyarázza. A néni elköszön, s hősünk pedig csak most eszmél rá, hogy Párizs közepén *magyarul beszélgettek*. – Utána siet a nénihez – nem haladt még messzire

– A néni magyar?

– Hát mi lennék, fiam?

Az író nagyot nyel. – Jó, de honnan tudta, hogy én is magyar vagyok? – s valami ilyen választ vár: „Jó magyar külseje van.”

– Nem tudtam én, fiam.

– Akkor miért szólított meg magyarul?

– Nem tudok én más nyelven, hogy szólítottam volna?

Sajnos, közben rájöttem, miért is nem írta meg íróbarátom ezt a kis sztorit. Mert ő is Királyhegyi Pálnál olvasta.